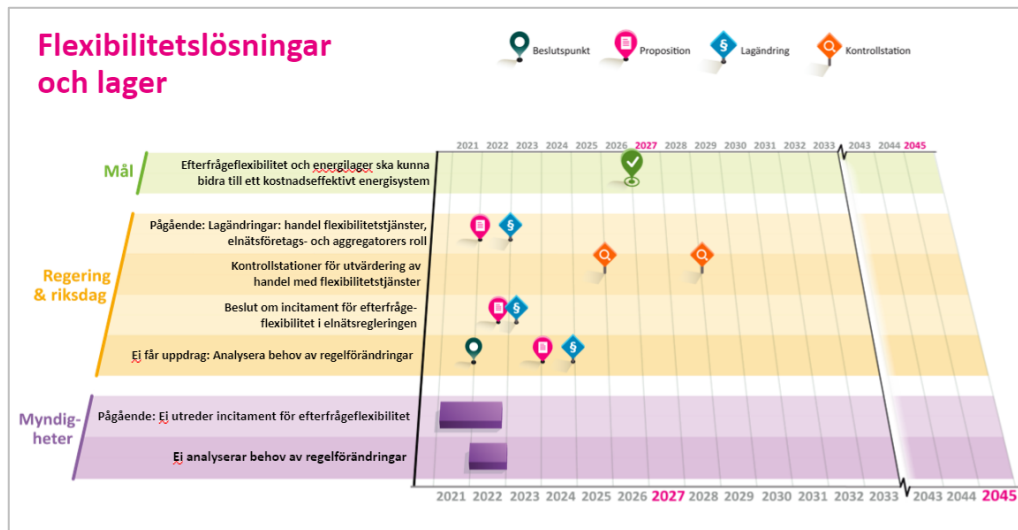

Tidslinje: Flexibilitetslösningar och lager

Dagens och framtidens energisystem innehåller alltmer energiproduktion som är svårare att styra och planera. Då blir mer flexibel användning av el, så kallad efterfrågeflexibilitet, och energilager viktiga verktyg. Det är viktigt att dessa lösningar får korrekta förutsättningar, för att även fortsatt ha en effektiv prisbildning och fördelning av resurser på alla konkurrensutsatta marknader. Tidslinjen Flexibilitetslösningar och lager lyfter förslag för att möjliggöra detta.

Mål

Efterfrågeflexibilitet och energilager ska kunna bidra till ett kostnadseffektivt energisystem 2027

En mer flexibel användning av el, så kallad efterfrågeflexibilitet, och energilager ses av många som ett viktigt verktyg i ett framtida elsystem med allt mer icke planerbar och svårstyrd elproduktion. Energiföretagen instämmer i vikten av korrekta förutsättningar för såväl efterfrågeflexibilitet som energilager. Det är centralt för en effektiv prisbildning och resursallokering på alla konkurrensutsatta marknader.

Dock anser Energiföretagen att potentialen för efterfrågeflexibilitet är oklar vad gäller såväl tillgänglighet som uthållighet. Det innebär att flexibilitet, åtminstone i dagsläget, svårtligen kan ersätta eller kompensera för större volymer av icke planerbar elproduktion där man kan tala om betydligt längre perioder av mycket, alternativt lite, elproduktion i systemet. Dessutom är det väsentligt att se till helheten avseende nyttorna av efterfrågeflexibilitet vilka kan skilja sig åt om vi talar systemnivå eller lokal nivå. Energiföretagen anser att förändringar i elmarknadens regelverk ska syfta till att ge samhällsekonomisk nytta, vilket kan uttryckas så att hela kundkollektivet får nytta av förändringen, utan att ge avkall på en välfungerande, konkurrensutsatt marknad.

Regering och riksdag

Regeringen beslutar om lagändringar rörande elnätsföretags framtida roll, handel med flexibilitetstjänster, samt aggregatorers roll

Följande element ska ingå:

- *utökat systemansvar för elnätsföretag*
- *möjliggöra och ge incitament till elnätsföretagen att handla upp flexibilitetstjänster. Detta ska ske på ett icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt*
- *Elnätsföretag ska ta fram specifikationer för flexibilitetstjänster med standardiserade produkter för dessa.*
- *införande av ny aggregatorroll*

Utökat systemansvar för elnätsföretag

Det är viktigt att anpassa regelverket så att det reflekterar den omställning som sker på energimarknaderna. För att lyckas med väl sammansatta och effektiva regelanpassningar anser vi att det är centralt att utgå från våra nationella förutsättningar och hitta lösningar som är enkla och tydliga för såväl aktörer som kunder. Dessutom är det viktigt att helheten harmoniserar så att såväl nationella initiativ som nya EU-regelverk går hand i hand.

Det nya EU-kraven (nätkoder och elmarknadsdirektiv) innehåller en rad nya roller och ansvarsområden för systemansvariga för distributionssystem. Med den förändrade rollen som följer av de nya kraven anser Energiföretagen att det bör utredas om alla elnätsföretag fullt ut ska vara systemansvariga, speciellt med tanke på att antalet elnätsföretag är stort och att förutsättningarna dem emellan är starkt skiftande.

Handel med flexibilitetstjänster

En central aspekt för att möjliggöra handel med flexibilitetstjänster är att produkterna för flexibilitetstjänster tas fram i samråd med berörda parter, speciellt med tanke på att detta är en ny typ av marknad som även kan ha koppling till Svenska kraftnäts flexibilitetsmarknad. Dessutom bör även balansansvaret beaktas då det är det administrativa regelverk som håller gränssnittet mot den konkurrensutsatta marknaden intakt och tydliggör det ekonomiska ansvaret för olika aktörer.

En förutsättning för att flexibilitetsmarknader ska komma till stånd är att elnätsföretagens intäktsramar anpassas så att köp och drift av flexibilitetstjänster ger möjlighet till lönsamhet, givet att risken i att köpa en sådan tjänst är större än att investera i elnät. Idag erhåller elnätsföretagen en avkastning på det kapital som investeras i elnätet. Om elnätsföretagen ska välja att investera i system och tjänster kopplat till flexibilitet framför att förstärka elnätet, är det rimligt att även denna typ av lösningar ger avkastning, och inte bara räknas som en påverkbar kostnad med ett effektiviseringskrav. Flexibilitetsmarknaden är ännu obeprövad och outvecklad, vilket innebär en högre risk jämfört med traditionell elnätsbyggnation. Detta bör incitamenten för flexibilitet ta hänsyn till.

Aggregering och aggregatorer

Energiföretagen anser att aggregering, rätt utnyttjad, kan utgöra ett av flera verktyg för att öka flexibiliteten i elsystemet. Dock finns det vissa utmaningar som kan innebära att syftet inte uppnås, vilket därför bör beaktas vid utformandet av regelverket.

En sådan utmaning gäller mätning och validering för att säkerställa att aggregatorns verksamhet verkligen leder till den effektivitet som eftersträvas. En annan utmaning är hur en oberoende aggregators agerande påverkar övriga marknadsaktörer som till exempel det ekonomiska ansvaret för obalanser, både avseende avräkningen och i anskaffningen av kraft. Möjliggörandet av aggregatorrollen bör inte leda till ett "frikort" jämfört med andra aktörer när det gäller att undvika kostnader som aggregeringstjänsten orsakar övriga aktörer.

Anledningen till att införa nya former av aktörer på marknaden är att ge kunderna möjlighet att vara mer aktiva och på så vis utnyttja den potential som efterfrågefleksibilitet utgör. För att få kunderna intresserade krävs dock att aggregatormodellen är enkel och tydlig samt inte leder till ökade kostnader.

Utvecklingen rörande handel med flexibilitetstjänster och aggregatorrollen bör utvärderas genom löpande kontrollstationer

Syftet med kontrollstationerna är att säkerställa att marknaden för flexibilitetstjänster utvecklas i önskad riktning samt att öka marknadens effektivitet.

Flera av de nya kraven är helt nya företeelser på marknaden. I vår mening kräver dessa bestämmelser övergångsregler som medger ett stegvis införande med kontrollstationer för att utvärdera utvecklingen så att vi uppnår den nytta som eftersträvas.

När regelverket är planerat att träda ikraft lär det fortfarande återstå en hel del frågetecken och med tanke på de lokala marknadernas omognad anser vi att införandet av flexibilitetsmarknader måste få ske stegvis. Då det pågår flera forskningsprojekt inom detta område bör även resultaten från dessa projekt beaktas i det vidare arbetet med att utforma nya regelverk. Det är viktigt att i detta läge skapa ett öppet regelverk som ger utrymme för olika former av lösningar och affärsmodeller, samtidigt som vi beaktar de spelregler och balansansvar som redan gäller, och inte skapar ineffektivitet i systemet.

Regeringen beslutar om incitament för efterfrågefleksibilitet i elnätsregleringen

- *Ny utformning av intäktsregleringen kan tillämpas från och med tillsynsperioden 2024-2027.*
- *Lagändring träder i kraft efter att utredning om en utvecklad intäktsreglering har slutförts.*

Omställning av energisystemet, elektrifiering av transporter och industri, urbanisering m.m. innebär stora utmaningar för systemet och elmarknadens funktion. Elnäten har identifierats som möjliggörare för utvecklingen, varför det är nödvändigt att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas. Sådana åtgärder kan vara såväl nätutbyggnad som nyttjande av efterfrågefleksibilitet.

- Val av lösning måste avgöras i varje enskilt fall utifrån rådande förutsättningar. Målet ska vara att regleringen är lösningsneutral och inte heller ställer upp några hinder för att kunna välja den mest kostnadseffektiva lösningen.

- Rimliga förutsättningar och tillräckliga incitament för olika val av lösningar, såväl för investeringar som för tjänster som inbegriper efterfrågefleksibilitet, ska vara en del av en stabil och långsiktigt hållbar reglering.
- Den utredning som Elnätsdialogen syftar till bör ha som mål att slå fast en övergripande inriktning enligt ovan.

Regeringen ger Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera behov av regelförändringar utifrån erfarenheter från de pilotprojekt om flexibilitetsmarknader som pågår

- *Pågående pilotprojekt är exempelvis Coordinet och sthlmflex*
- *Uppdraget ska analysera och vid behov föreslå regeländringar utifrån behov från pågående pilotprojekt med bakgrund i vad som är möjligt enligt EU-lagstiftning*

Flexibilitetsmarknader är en ny företeelse måste ges tid att mogna och utvecklas. Energiföretagen ser positivt på att några pilotprojekt har initierats för att i praktiken kunna utvärdera hur sådana marknader kan och bör vara utformade.

- Projekten bör kunna ge viktig input till Energimarknadsinspektionen för att kunna utvärdera vilka förutsättningar som ges i nuvarande regelverk och vilka förändringar som är nödvändiga.
- Regeringen bör ge Energimarknadsinspektionen ett sådant uppdrag.

Myndighet

Energimarknadsinspektionen (Ei) har tagit fram ett inledande lagförslag avseende hur incitament för efterfrågefleksibilitet kan se ut i elnätsregleringen. Förslaget är för närvarande på remiss

- *Effektivitetskrav föreslås av Ei tillämpas på alla typer av kostnader, såväl köpta tjänster som investeringar i nätutbyggnad.*
- *Ei menar att incitament ska skapas dels genom att likställa olika typer av kostnader, dels genom att effektiviseringskravet förutom avdrag även ska kunna ge tillägg till intäktsramen.*

Det redan lagda lagförslaget är för närvarande på remiss. Remissvaren bör analyseras för att avgöra förutsättningar för och konsekvenserna av metod som lagförslaget syftar till.

- Definitiv metod för att åstadkomma nödvändiga incitament för efterfrågefleksibilitet bör utarbetas samlat med övrig utveckling av intäktsregleringen.
- Riktlinjer för metodutvecklingen inväntas från Elnätsdialogens utredning.

Energimarknadsinspektionen ska analysera behov av regelförändringar utifrån erfarenheter från de pilotprojekt om flexibilitetsmarknader som pågår

- *Myndigheten ska analysera om elnätsregleringen hindrar flexibilitetslösningar och vid behov föreslå ändringar av regelverket*
- *Myndigheten bör även identifiera behov av ytterligare forskning rörande marknader för flexibilitet.*

Flexibilitetsmarknader är en ny företeelse som måste ges tid att mogna och utvecklas. Energiföretagen ser positivt på att några pilotprojekt har initierats för att i praktiken kunna utvärdera hur sådana marknader kan och bör vara utformade.

- Projekten bör kunna ge viktig input till Energimarknadsinspektionen för att kunna utvärdera vilka förutsättningar som ges i nuvarande regelverk och vilka förändringar som är nödvändiga.
- Det är viktigt att branschen bjuds in att delta i utredningen för att på bästa sätt kunna analysera erfarenheterna från pilotprojekten.